

Геймификация оқу процесін ойын арқылы қызықты ету

КАРАМУРЗИЕВА АНАРГУЛ ЖЕТКИЗГЕНОВНА
Бастауыш сынып мұғалімі

**Маңғыстау облысының білім басқармасының
Ақтау қаласы бойынша білім бөлімінің
«Нұртас Оңдасынов атындағы
№ 5 жалпы білім беретін мектеп» КММ**

Ақтау– 2025

Кіріспе

Бастауыш сыныпта оқу үдерісін тиімді ұйымдастыру, әсіресе уақытты дұрыс бөлу – өте маңызды мәселе. Бұл жасөспірімдердің оқу мотивациясын арттырып, білім алу процесін қызықты әрі нәтижелі етеді. Кіші жастағы оқушылардың назарын ұзақ ұстап тұру қиын, сондықтан әрбір кезеңді жоспарлы түрде ұйымдастырып, сабақтың сапасын арттыру қажет.

Сабақта уақытты тиімді ұйымдастыру мұғалімнің шеберлігіне, жоспарлау дағдысына және оқушылардың ерекшеліктерін ескеруге байланысты. Бұл процесс оқушылардың зейінін жоғалтпай, барлық тапсырмаларды уақытында орындауға мүмкіндік береді. Сабақ құрылымы мен әдіс-тәсілдер, әрбір кезеңге бөлінген уақыттың дұрыс анықталуы білім сапасын арттырады және оқушының дамуына оң әсер етеді.

Осы кіріспеде біз сабақта уақытты тиімді ұйымдастырудың маңыздылығы мен оны жүзеге асырудың түрлі жолдарын қарастырамыз.

Міндеті: Бұл зерттеудің негізгі міндеті – бастауыш сыныпта сабақтарда уақытты тиімді ұйымдастырудың әдіс-тәсілдерін анықтап, олардың оқу үдерісіне әсерін бағалау. Сондай-ақ, уақытты тиімді пайдаланудың оқушылардың оқу үлгерімі мен мотивациясына оң әсерін зерттеу болып табылады.

Мақсаты: Зерттеудің басты мақсаты – бастауыш сыныптарда уақытты тиімді ұйымдастырудың әдіс-тәсілдерін анықтап, оларды оқу процессіне енгізудің тиімді жолдарын көрсету. Мұғалімдерге сабақтың құрылымын уақытты тиімді пайдалану негізінде қайта қарау және білім беру үрдісін жанартуға көмектесу.

Өзектілігі: Сабақ барысында уақытты тиімді ұйымдастыру мәселесі білім беру жүйесінде маңызды орын алады. Бастауыш сыныптарда балалардың қызығушылығы мен зейінін ұстап тұру қиын болғандықтан, уақытты тиімді пайдалану мәселесі бүгінгі таңда ерекше өзектілікке ие. Бұл зерттеу мұғалімдерге сабақты қалай дұрыс ұйымдастыруға болатынын көрсетіп, оқушылардың тиімді білім алуына ықпал етеді.

Ғылыми-әдістемелік деңгейі: Зерттеу қазіргі ғылыми әдіснамалар мен педагогикалық теорияларға негізделеді. Ғылыми тұрғыдан сабақтың құрылымы мен әдіс-тәсілдерін жоспарлау, уақытты тиімді пайдалану мәселелері талданады. Сондай-ақ, зерттеуде бастауыш сынып оқушыларының танымдық дамуы мен сабаққа қызығушылықтарын арттыру әдістері қарастырылады.

Жаңашылдық деңгейі: Бұл зерттеуде уақытты тиімді ұйымдастырудың әдіс-тәсілдері жаңа әдістемелер мен инновациялық білім беру технологияларымен үйлесімді қолдану арқылы ұсынылады. Зерттеу барысында сабақты ұйымдастыруда заманауи педагогикалық тәсілдерді енгізу арқылы уақытты пайдалану мәселесіне жаңаша көзқарас қалыптастыру көзделеді.

Ғылымилылығы: Зерттеудің ғылымилығы уақытты тиімді ұйымдастыру мәселесіне байланысты ғылыми әдебиетке сүйене отырып, нақты әдіс-тәсілдер мен ұсыныстарды ғылыми тұрғыдан негіздеу болып табылады.

Сонымен қатар, зерттеуде қолданылатын әдістер мен тәсілдер педагогика, психология, және дидактика салаларының жаңа жетістіктеріне негізделеді.

Әдіснамалық негіз сипаттамасы: Зерттеу барысында жүйелі әдіснамалық тәсілдер қолданылады, олар педагогикалық процесті жан-жақты талдауға мүмкіндік береді. Әдіснамалық негіз ретінде педагогикалық бақылау, эксперимент, сауалнама, сұхбат, сонымен қатар ғылыми зерттеу әдістері қолданылады. Оқу процесін тиімді ұйымдастырудың негізін құрайтын теориялар мен әдістерге сүйенеді.

Практикалық маңыздылығы: Бұл зерттеу нәтижелері бастауыш сынып мұғалімдеріне сабақтарды тиімді ұйымдастыруға көмектеседі. Жаңа әдіс-тәсілдер мен педагогикалық технологиялар қолданысқа енгізілсе, оқушылардың оқу сапасы мен сабаққа деген қызығушылығы артатын болады. Мұғалімдер өз тәжірибелерінде уақытты тиімді пайдаланудың жолдарын үйреніп, оқу процессін жақсарты алады.

Сабақта уақытты тиімді ұйымдастыру бастауыш сынып мұғалімінің басты міндеттерінің бірі. Әсіресе, балалардың назарын ұстап тұру, тапсырмаларды уақытында орындау және әртүрлі оқу іс-әрекеттерін ұйымдастыру өте маңызды. Сабақта уақытты тиімді ұйымдастыру үшін қолданылатын бірнеше әдіс-тәсілдерді қарастырайық:

Сабақтың құрылымын нақты белгілеу

Сабақтың әрбір кезеңін нақты жоспарлап, уақытты тиімді пайдалану үшін сабақтың құрылымын алдын ала ойластыру қажет. Әрбір бөлімнің ұзақтығын белгілеу арқылы оқушының зейінін сақтап қалуға болады. Мысалы:

- Ұйымдастыру кезеңі – 5 минут.
- Жаңа тақырыпты түсіндіру – 15-20 минут.
- Тапсырмаларды орындау – 10-15 минут.
- Қорытындылау және үй тапсырмасын беру – 5-10 минут.

Таңдап алынған әдіс-тәсілдер мен дидактикалық материалдардың тиімділігі

Оқушылардың белсенділігі мен қызығушылығын арттыру үшін әртүрлі әдіс-тәсілдер мен құралдарды қолдану қажет. Мысалы, сергіту сәттері, топтық жұмыстар, пікірталастар, ойындар арқылы сабақтың әрбір бөліміне жан бітіруге болады.

Оқушының жеке ерекшеліктерін ескеру

Әр оқушының даму деңгейі мен оқуға деген қызығушылығы әртүрлі. Сондықтан тапсырмаларды оқушылардың жеке мүмкіндіктеріне қарай түрлендіріп беру уақытты тиімді ұйымдастыруға көмектеседі. Бұл әдіс сабақты жандандырып, оқушының дамуына оң әсер етеді.

Техника мен уақытты бақылау құралдарын қолдану

Сабақ барысында уақытты бақылау үшін таймер немесе арнайы сағаттар қолдануға болады. Бұл құралдар мұғалімге әр кезеңнің ұзақтығын бақылап, сабақтың барысын уақытында аяқтауға мүмкіндік береді.

Қысқаша мазмұндама мен рефлексия

Сабақтың соңында оқушыларға қысқаша мазмұндама жасау немесе рефлексия жүргізу арқылы алған білімдерін тексеріп, сабақты дұрыс қорытындылауға болады. Осылайша, уақыттың соңғы минуттары тиімді пайдаланылып, сабақты аяқтау оңайырақ болады.

Балалардың өзіндік жұмысына уақыт бөлу

Балаларға тапсырмаларды орындау үшін белгілі бір уақыт бөлу маңызды. Оқушылардың өзіндік жұмыс істеу уақыты – олардың ойлау қабілетін дамытатын және өз бетінше шешім қабылдауға үйрететін кезең.

Динамикалық сабақтар

Сабақты үнемі өзгертіп, әр түрлі тәсілдер қолдану балалардың назарын аударуға мүмкіндік береді. Тақырыпқа сәйкес ойындар, жобалар, тапсырмалар енгізу сабақты жандандырады, уақытты тиімді пайдалануға ықпал етеді.

Бұл әдіс-тәсілдер сабақтың құрылымын біркелкі етуге, оқушылардың уақытты тиімді пайдалануын қамтамасыз етуге және олардың оқу процесіне қызығушылығын арттыруға мүмкіндік береді.

Бастауыш сынып оқушыларының назарын ұстап тұру, оларды белгілі бір уақыт аралығында тапсырмалармен қамту және оқу үдерісінің тиімділігін арттыру қазіргі педагогикалық әдіс-тәсілдермен тығыз байланысты. Бұл жастағы балалардың зейіні жиі ауысып, сабақты ұзақ уақыт бойы белсенді түрде тыңдау қиынға соғуы мүмкін. Сондықтан сабақтың әрбір кезеңіне бөлінген уақытты тиімді пайдалану өте маңызды. Мұғалімдер әрбір минутты тиімді жоспарлап, оқушылардың танымдық белсенділігін арттыру үшін түрлі әдіс-тәсілдер мен стратегияларды қолдануға тиіс.

Сабақтың құрылымы мен уақытты тиімді пайдалану әдістерін дұрыс таңдау оқушылардың оқу процесіне белсенді қатысуын қамтамасыз етіп, олардың оқу материалын жақсы меңгеруіне көмектеседі. Мұғалімнің уақытты дұрыс басқаруы, оқушының қабілетіне сай тапсырмалар ұсынуы және тиімді сергіту сәттерін енгізуі білім сапасын арттырады.

Қазіргі таңда білім беру жүйесі ақпараттық технологиялармен толықтырылып, әртүрлі әдіс-тәсілдермен тиімді жұмыс істейтін жүйеге айналууда. Сондықтан бастауыш сыныптарда уақытты тиімді ұйымдастыру мәселесін зерттеу және осы салада жаңашыл әдіс-тәсілдерді енгізу – оқушылардың білім сапасын арттырудың басты жолдарының бірі болып табылады.

Зерттеу барысында ұсынылатын әдіс-тәсілдер оқушылардың жеке ерекшеліктеріне, олардың оқу мотивациясына, зейінін сақтауға және оқу процестерін тиімді басқаруға бағытталған. Бастауыш сынып мұғалімдері үшін бұл зерттеу практикалық маңызға ие болады, өйткені олар сабақ барысында оқушылардың уақытты тиімді пайдалануына ықпал ететін тиімді әдістерді енгізе алады.

Сабақта уақытты тиімді ұйымдастырудың әдіс-тәсілдері

Сабақта уақытты тиімді ұйымдастыру – оқу үдерісінің маңызды аспектісі, өйткені уақыттың дұрыс бөлінуі оқушылардың білім деңгейін арттырып, сабақтың тиімділігін жоғарылатады. Төменде уақытты тиімді пайдалану үшін қолданылатын кейбір әдіс-тәсілдер қарастырылады.

1. Сабақ құрылымын нақты жоспарлау

Сабақтың әрбір кезеңіне бөлінген уақытты нақты жоспарлау керек. Әрбір бөлімнің мақсаты мен мазмұнын анықтап, оған қажетті уақытты бөлген жөн. Мысалы, жаңа тақырыпты түсіндіруге 15-20 минут, тапсырмаларды орындауға 10-15 минут, қорытындылау мен рефлексияға 5-10 минут уақыт беру тиімді болады. Сабақтың әрбір кезеңіне арналған уақыттың нақты бөлінуі оқу процесін реттеуге және оқушылардың зейінін ұзақ сақтауға көмектеседі.

2. Тайм-менеджмент (Уақытты басқару) құралдарын қолдану

Сабақ барысында уақытты тиімді бақылау үшін түрлі таймерлер мен сағаттарды қолдану керек. Таймер оқушыларға тапсырмаларды орындау үшін нақты уақыт беріп, олардың тапсырманы уақытында аяқтауына ықпал етеді. Мұғалім де сабақты уақытында аяқтау үшін осы құралды пайдалана алады.

3. Интерактивті әдістер мен құралдарды пайдалану

Сабақтың әрбір бөліміне түрлі интерактивті әдістер мен құралдарды қолдану уақытты тиімді пайдалануға мүмкіндік береді. Мысалы, топтық жұмыс, пікірталас, интерактивті тақта мен түрлі оқу бағдарламалары, қосымша материалдарды қолдану арқылы оқушылардың белсенділігін арттыруға болады. Бұл әдістер оқушыларға тек теориялық білім емес, сонымен қатар практикалық дағдыларды да игеруге мүмкіндік береді.

4. Блоктық оқу әдісі

Блоктық оқу әдісі сабақтың белгілі бір бөлімдерін бір уақытта өткізуге негізделген. Мысалы, мұғалім бірнеше ұқсас тапсырмаларды бірден беріп, оқушыларды соларды орындауға бағыттайды. Бұл әдіс уақытты үнемдеуге көмектеседі, себебі әр бөлім бойынша жеке-жеке уақыт жоғалтпай, бірнеше тапсырманың орындалуын бір мезгілде жүзеге асыруға мүмкіндік береді.

5. Оқушының өзіндік жұмысына уақыт бөлу

Оқушылардың өзіндік жұмыс жасау уақыты олардың жауапкершілігін арттырады және сабақтың белсенді өтуіне ықпал етеді. Мұғалімдер әрбір тапсырмаға арналған уақытты алдын ала белгілеуі қажет. Оқушылардың өз бетімен жұмыс істеуі олардың шығармашылық қабілетін дамытады және уақытты тиімді пайдалану дағдыларын қалыптастырады.

6. Сергіту сәттері мен қысқа үзілістер

Сабақтың ұзақтығы мен оқушылардың шаршауын ескере отырып, сергіту сәттерін енгізу өте маңызды. Бұл үзілістер оқушылардың назарын қайта жинауға көмектеседі және сабақтың тиімді өтуін қамтамасыз етеді. Қысқа сергіту сәттері мен ойындар уақытты тиімді пайдаланып, балалардың оқу процесіне қайта қосылуына мүмкіндік береді.

7. Мақсатты түрде қысқартылған тапсырмалар

Әр сабақтың барысында маңызды және негізгі тапсырмаларды ғана қою керек. Артық немесе күрделі тапсырмалар уақытты көп алады және оқушылардың зейінін шоғырландыруға кедергі келтіреді. Қысқартылған тапсырмалар арқылы негізгі білімді тиімді түрде беру керек. Бұл оқушыларға маңызды ақпаратты тез әрі дұрыс меңгеруге мүмкіндік береді.

8. Рефлексия мен сабақты қорытындылау

Сабақ соңында оқушылардың алған білімдерін бағалау үшін рефлексия жүргізу өте маңызды. Қорытындылау уақытын тиімді пайдалану үшін мұғалім оқушыларға тек қана жалпы сұрақтар қоюдан гөрі, нақты қорытынды жасайтындай сұрақтар қоюы қажет. Бұл оқушылардың сабақты қалай қабылдағанын анықтап, алдағы уақытта сабақтың мазмұнын одан әрі жақсартуға мүмкіндік береді.

9. Мұғалімнің уақытты тиімді басқаруы

Мұғалімнің өзі уақытты дұрыс басқаруы сабақтың сапасына тікелей әсер етеді. Егер мұғалім уақытты дұрыс жоспарлап, сабақтың барысын тиімді жүргізсе, бұл оқушылардың уақытты ұтымды пайдалануы мен оқу процесіне белсенді қатысуына септігін тигізеді. Мұғалім сабаққа дайындалу кезінде әрбір кезеңнің уақытын белгілеп, оны нақты жүзеге асыру үшін барынша шеберлік танытуы тиіс.

10. Оқушыларды тапсырмаларды орындауға белсенді қатыстыру

Оқушылардың сабаққа белсенді қатысуы уақытты тиімді пайдалануға мүмкіндік береді. Оларды топтарға бөлу, әртүрлі тапсырмаларды орындауға ынталандыру, оқушылардың пікірлерін тыңдау және талқылау сабақтың уақытын дұрыс ұйымдастыруға көмектеседі. Әр тапсырманың мақсатты түрде орындалуы оқушылардың өз уақыттарын қалай басқаруды үйренуіне ықпал етеді. Сабақта уақытты тиімді ұйымдастыру – мұғалімнің кәсіби шеберлігі мен жоспарлау дағдысына негізделген маңызды аспект. Оқушылардың уақытты дұрыс пайдалануы олардың оқуға деген қызығушылығын арттырып, сабақты белсенді түрде тыңдауға көмектеседі. Жоғарыда аталған әдіс-тәсілдерді пайдалану сабақтың тиімді өтуіне, оқу нәтижелерінің жақсаруына ықпал етеді.

Сабақта уақытты тиімді ұйымдастыру оқушылардың жалпы дамуымен тығыз байланысты. Балалардың қабілетіне қарай тапсырмаларды дұрыс үлестіріп, әр кезеңнің ұзақтығын мұқият бақылау, олардың зейінін үнемі сақтау үшін маңызды. Сонымен қатар, оқушылардың шығармашылық потенциалын ашу үшін сабақтың әртүрлі әдіс-тәсілдермен толтырылғаны жөн. Бұл, өз кезегінде, сабақтың динамикасын сақтауға, уақытты тиімді пайдаланып, оқушыларды тапсырмаларды орындауға жұмылдырады.

Сабақта уақытты дұрыс бөлу – оқушының оқу нәтижелеріне әсер ететін маңызды факторлардың бірі. Жеке жұмыс, топтық тапсырмалар және практикалық жұмыстар арқылы әрбір оқушының өзіндік жұмыс жасауына жағдай жасау уақыттың тиімді жұмсалуды қамтамасыз етеді. Оқушылар әрбір тапсырмаға арналған уақытты қалай дұрыс басқару керек екенін түсінеді, бұл дағдылар олардың кейінгі білім алу жолында пайдалы болады.

Қосымша ресурстар мен технологияларды пайдалану, сондай-ақ түрлі форматтағы тапсырмаларды қолдану сабақтың тартымды әрі тиімді өтуіне мүмкіндік береді. Мысалы, цифрлық құралдар мен қосымшалар арқылы оқушыларға интерактивті тапсырмалар ұсыну оларды белсенді етеді, әрі уақытты тиімді пайдалану тәсілдерін үйретеді.

Сабақтың әр бөлігін нақты жоспарлау мұғалімге оқушылардың әрқашан оқу процесінде белсенді болуын қамтамасыз етеді. Оқушылар үшін сыныптағы уақытты тиімді ұйымдастыру олардың өз уақыттарын басқаруды үйреніп, өмірде де бұл дағдыны қолдануға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, мұғалімдер өздерінің жұмыс уақытын да тиімді пайдалану үшін алдын ала сабақты жоспарлап, нәтижелерді бағалау кезеңдерін белгілеуі керек.

Сабақтың соңында оқу материалын қайталау және қорытындылау оқушылардың алған білімдерін жүйелеуге көмектеседі. Бұл кезде уақыттың қысқа болуы мүмкін, бірақ дәл сол кезде оқушылардың назарын сабаққа қайта шоғырландыру және материалды қайта қорыту өте маңызды. Әр оқушының өзіндік пікірін тыңдау арқылы сабақтың негізгі идеялары мен нәтижелерін толық түсінуіне ықпал етуге болады.

Қорыта айтқанда, уақытты тиімді ұйымдастыру сабақты мазмұнды әрі қызықты етудің кепілі болып табылады. Мұғалімдер сабақ барысында уақытты бөлуде креативті және жаңашыл көзқарас танытып, оқушыларға белсенділік танытуға мүмкіндік беруі қажет. Әрбір тапсырмаға тиімді уақыт бөлу, динамикалық әдістерді қолдану, оқушылардың өзіндік жұмыс жасауына мүмкіндік беру – бәрі оқу нәтижесіне оң әсерін тигізеді.

Сабақта уақытты тиімді ұйымдастыру оқушының оқуға деген ынтасын арттырып, олардың жеке дағдылары мен қабілеттерін дамытуға көмектеседі. Мұғалімдер әрбір тапсырманы орындау кезінде оқушылардың белсенділігін сақтау үшін сергіту сәттерін, пікірталастар мен қызықты тапсырмаларды қолдануы қажет.

Әр түрлі әдістер мен ресурстарды тиімді пайдалану сабақты әртүрлі қырынан көрсетуге, оқушылардың қызығушылығын сақтауға мүмкіндік береді.

Оқушылардың уақытты басқару дағдысы да маңызды аспект болып табылады. Сабақ барысында белгілі бір тапсырмаларды уақыт шеңберінде орындау, жоспарлау және жұмыс уақытын тиімді пайдалану арқылы балалар өздерінің уақытын басқаруды үйренеді. Бұл дағдылар оларды болашақта тек оқуда ғана емес, сонымен қатар өмірде де қажет етеді. Оқушылардың уақытты тиімді пайдалану дағдыларын дамыту үшін сабақтарда белгілі бір кесте бойынша жұмыс жүргізу, тапсырмаларды рет-ретімен орындау ұсынылады.

Сондай-ақ, сабақ барысында оқушылардың білімін тексеру, оларды бағалау, үй тапсырмаларын беру кезінде уақытты тиімді пайдалану қажет. Үй тапсырмалары үшін оқушыларға нақты уақыт берілуі керек, бірақ сол уақытта тапсырманың сапасы мен мазмұнына да көңіл бөлінуі тиіс. Мұғалім үй тапсырмасын тексеру барысында да уақытты үнемдеп, барлық оқушылардың жұмыстарын бағалап, қажетті кері байланыс беруге тиіс.

Оқушылардың өзіндік жұмысын ұйымдастыру маңызды рөл атқарады. Өз бетінше жұмыс істеу барысында оқушылар тапсырманы орындау үшін қажет уақытты анықтайды, ал мұғалім оларға қажетті бағытты көрсетіп, көмек береді. Өз бетінше жұмыс істеген кезде оқушылар өздерінің уақытты басқару қабілеттерін жетілдіреді. Әрбір тапсырманың нақты мақсатпен берілуі және оларға арнайы уақыт шектеулерін қою оқушыларды тәртіптілікке тәрбиелейді.

Пән бойынша сабақ жоспары мен уақыттың дұрыс бөлінуі оқушылардың толыққанды білім алуына ықпал етеді. Сабақта әрбір кезеңнің, әрбір тапсырманың маңызды рөл атқаратындықтан, уақытты тиімді пайдалану оқушыларға өз бетінше жұмыс істеуді және пәнді тереңірек меңгеруді қамтамасыз етеді. Бұл олардың оқу үлгерімін арттырып, пәнге деген қызығушылығын жоғалтпауға көмектеседі.

Сабақтардағы уақытты дұрыс ұйымдастыру мұғалімнің шығармашылық мүмкіндіктерін кеңейтеді, себебі ол өз сабағын әрқашан жаңартып, қызықты етіп өткізе алады. Сабақ барысында әр түрлі әдіс-тәсілдерді қолдану, оқушылардың қатысуы мен жауапкершілігін арттыру, білім алу процесін жаңа мазмұнмен толықтыру – мұғалімнің шығармашылық шеберлігін көрсетеді. Сондықтан уақытты дұрыс бөлу және ұйымдастыру оқушылардың сабаққа деген қызығушылығын сақтау үшін аса маңызды.

Тиімді уақытты ұйымдастыру арқылы мұғалімдер оқушылардың оқу процесін жеңілдетіп, олардың танымдық белсенділігін арттыра алады. Бұл процесс оқушыларға білім алуды қызықты әрі тиімді етуге мүмкіндік береді. Сабақтың уақытты тиімді ұйымдастыруының нәтижесінде оқушылар ғана емес, мұғалімдер де өз жұмысының нәтижесіне қанағаттанып, жақсы нәтиже алады.

